

**Simona MOAGĂR-POLADIAN
Napoleon POP
- coordonatori -**

**ROMÂNIA ȘI FENOMENELE MAJORE
DIN ECONOMIA EUROPEANĂ ȘI GLOBALĂ**

Vol. II

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2016**

CUPRINS

CAPITOLUL I

COMERȚUL INTERNAȚIONAL: MUTAȚII ȘI TENDINȚE..... 15

ACCELERAREA EXPANSIUNII COMERȚULUI INTERNAȚIONAL ÎN 2014-2015 DUPĂ DOI ANI DE CREȘTERE LENTĂ
Dr. Agnes GHIBUȚIU..... 16

NOILE TENDINȚE ÎN GUVERNANȚA COMERȚULUI INTERNAȚIONAL
Dr. Agnes GHIBUȚIU..... 39

EVOLUȚII, MUTAȚII ȘI TENDINȚE ÎN COMERȚUL MONDIAL CU BUNURI. DETERMINANȚI STRUCTURALI ȘI CONJUNCTURALI
Dr. Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI..... 63

MIZA NEGOCIERILOR PENTRU CONVENIREA UNUI ACORD PLURILATERAL PRIVIND COMERȚUL CU SERVICII: ACORDUL TISA
Dr. Elisabeta Agneta GHIBUȚIU..... 83

CAPITOLUL II

UNIUNEA EUROPEANĂ: NOI DIRECȚII ȘI PARTENERIATE..... 107

PRIVIRE DE ANSAMBLU ASUPRA SCHIMBURILOR COMERCIALE CU BUNURI ALE UE ȘI ROMÂNIEI
Dr. Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI..... 108

POLITICA DE REINDUSTRIALIZARE DIN UE ȘI ROMÂNIA
Dr. Petre PRISECARU, Mariana PAPATULICĂ,
Dr. Alina Ligia DUMITRESCU, Dr. Paul CALANTER..... 127

POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ ÎN PERIOADA 2014- 2020 – UN PARTENERIAT ÎNTRE COMISIA EUROPEANĂ ȘI FERMIERI
Dr. Andreea DRĂGOI 161

UNIUNEA EUROPEANĂ – PARTENERIATUL ESTIC: COMENTARIU PE MARGINEA CELUI DE-AL TREILEA SUMMIT
Dr. Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI..... 171

ROMÂNIA ȘI FENOMENELE MAJORE DIN ECONOMIA EUROPEANĂ ȘI GLOBALĂ

DEZVOLTĂRI RECENTE ALE POLITICII DE MEDIU ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ
Dr. Petre PRISECARU și Dr. Paul CALANTER..... 183

INVESTIȚIILE CHINEZE ÎN ROMÂNIA ȘI ȚĂRILE CENTRAL ȘI EST-EUROPENE (CEE)
Dr. Sarmiza PENCEA, Dr. Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI..... 215

COMISIA EUROPEANĂ: ADOPTAREA NOILOR LINII DIRECTOARE PRIVIND AJUTOARELE DE STAT
Dr. Lucia IORDACHE..... 235

CAPITOLUL III

SECURITATEA ENERGETICĂ A UE ÎN NOILE CONDIȚII GEOPOLITICE 243

UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN CĂUTAREA UNOR SOLUȚII PENTRU REDUCEREA DEPENDENȚEI DE GAZUL DIN RUSIA
Mariana PAPATULICĂ..... 244

APRECIERI ASUPRA CONCLUZIILOR CONSILIULUI EUROPEAN DIN IUNIE 2014, PE LINIA SPORIRII SECURITĂȚII ENERGETICE A UE
Mariana PAPATULICĂ..... 273

SURSE ȘI RUTE DE APROVIZIONARE CU GAZE NATURALE A UE, ALTERNATIVE LA IMPORTURILE DIN RUSIA
Mariana PAPATULICĂ..... 288

PERSPECTIVELE GAZULUI DIN ORIENTUL MIJLOCIU ȘI APROPIAT. IMPLICAȚII ASUPRA PIEȚELOR ȚIȚEIULUI ȘI GAZELOR, ALE UNUI POSIBIL ACORD ÎNTRE IRAN ȘI STATELE OCCIDENTALE, ÎN PROBLEMA NUCLEARĂ
Mariana PAPATULICĂ..... 319

INTERESE CONFLICTUALE SUA-RUSIA PE PIAȚA EUROPEANĂ A GAZULUI; IMPLICAȚII ECONOMICE ȘI GEOPOLITICE ALE CRIZEI DIN CRIMEEA
Mariana PAPATULICĂ..... 330

CUPRINS

CAPITOLUL IV

UNIUNEA EUROPEANĂ: VULNERABILITĂȚI DATORATE TENSIUNILOR GEOPOLITICE REGIONALE 343

FORUMUL ECONOMIC MONDIAL DE LA DAVOS, 2014

Dr. Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI..... 344

BREXIT: IMPACTUL ECONOMIC ȘI POLITIC

Dr. Simona MOAGĂR-POLADIAN, George-Cornel DUMITRESCU, Drd.
Ionela BĂLTĂȚESCU, Emilia-Mary BĂLAN, Mariana-Camelia ȚĂRANU,
Alexandra RUSU, Cristinel Claudiu COCOȘATU 357

RUSIA - REGÂNDIREA STRATEGIEI GEOPOLITICE. CONSECINȚE PE
PLAN REGIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Dr. Andreea DRĂGOI 381

RUSIA – POST SANȚIUNI. IMPLICAȚII ALE TENSIUNILOR CU UE ȘI
SUA ASUPRA EVOLUȚIEI ECONOMIEI ÎN 2014

Dr. Andreea DRĂGOI 393

Cuvânt înainte

Coordonatori - Dr. Simona Moagăr-Poladian - Director și Dr. Napoleon Pop-Director științific - Institutul de Economie Mondială al Academiei Române.

Volumul de față cuprinde cele mai importante lucrări de sinteză elaborate de experți ai Institutului de Economie Mondială, pe baza analizelor principalelor evenimente internaționale care au influențat măsurile de politică economică adoptate, cu efect global și regional în perioada 2014-2015.

Structurat pe patru capitole, volumul de față pornește de la tendințele majore ale guvernantei la nivel mondial, pentru ca în următoarele capitole analizele să se focalizeze asupra evoluției schimburilor comerciale cu bunuri ale UE și, implicit, ale României, politica de reindustrializare a Europei, parteneriatul estic al UE, investițiile chineze pe continentul european și în special în Europa Centrală și de Est.

Capitolul al III-lea este dedicat în întregime securității energetice din Uniunea Europeană, fiind elaborat în întregime de un expert cu o experiență de peste 40 de ani pe această tematică, de mare interes pentru dezvoltarea economico-socială a unei țări. În acest capitol, se analizează soluțiile pe care Uniunea Europeană le are în prezent la îndemână pentru a obține independența energetică față de Rusia.

Capitolul al IV-lea este concentrat pe problemele delicate cu care se confruntă în prezent Uniunea Europeană: posibila transformare prin ieșirea unor state, precum și tensiunile escaladate prin ocuparea Crimeei de către Federația Rusă și sancțiunile aferente, aplicate de Uniunea Europeană și SUA.

Din opiniile autorilor acestui volum, criza financiar-economică internațională, care s-a declanșat în 2008, a dus treptat la încetinirea procesului de liberalizare comercială la nivel global. Se remarcă în mod special o proliferare a regionalizării, ceea ce înseamnă sublinierea tendințelor de protecționism în rândul grupărilor de state. În perspectiva relansării schimburilor comerciale la nivel mondial este de dorit restabilirea rolului Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) în promovarea deschiderii comerciale și cooperării economice între statele lumii.

În prezent, trăim într-o lume în care se promovează, din păcate, regimuri preferențiale, pe baza încheierii unor alianțe de mega-regiuni, în dorința de a se promova cât mai bine propriile interese naționale. Ca exemplificare, amintim că în ultimii ani au fost declanșate o serie de negocieri plurilaterale în acest sens. Astfel, dintre cele mai importante amintim: *Acordul de comerț liber UE-Japonia; Parteneriatul Transpacific (TPP)* (incluzând 12 țări dezvoltate și emergente din Asia-Pacific); *noul Acord privind comerțul cu servicii (Acordul TISA); Parteneriatul Transatlantic pentru comerț și investiții (TTIP)* între UE și SUA; negocierile dintre UE și China în vederea încheierii unui *acord de investiții; Parteneriatul Transpacific (TPP); Parteneriatul Economic Regional Cuprinzător (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP)*.

Concluziile autorilor se concentrează pe accentuarea procesului de fragmentare ca efect al proliferării substanțiale a acordurilor comerciale preferențiale.

Al doilea capitol se referă în mod special la poziția României în clasamentul comercial mondial, precum și noile tendințe în planul dezvoltării economice din Uniunea Europeană. *De subliniat concluzia care se desprinde, respectiv faptul că România se numără printre țările UE care participă cel mai puțin la lanțurile globale de valoare adăugată, cu toate că în ultimul deceniu asistăm la o creștere accelerată a schimburilor sale comerciale.*

O altă problematică analizată de specialiștii Institutului de Economie Mondială este cea a atragerii de investiții străine directe. În anii de după izbucnirea crizei financiare internaționale, am asistat la o reducere substanțială a Investițiilor străine directe (ISD) la nivel global. Totuși, se remarcă faptul că din punct de vedere structural asistăm la o schimbare de direcție. Mai precis, investițiile străine angajate de China au avut și continuă să aibă o dinamică accelerată, concurând în prezent cu statele dezvoltate ale lumii, în special cu SUA. Ținând cont de această tendință, statele din Europa, în special cele din zona Europei Centrale și de Est, printre care se numără și România, duc o luptă strânsă pentru a convinge marile firme chineze să le fie destinație investițională. Autorii semnalează însă faptul că România, deși a pornit în această cursă ca favorită, în prezent, în lipsa unei strategii naționale țintite spre atragerea de ISD dinspre China, a pierdut în favoarea statelor vecine.

Un subiect care face obiectul de studiu al unui capitol din carte este securitatea energetică a Uniunii Europene în condițiile actuale de tensionare a relațiilor cu Rusia, ceea ce i-a determinat pe liderii europeni să ia în calcul diversificarea rutelor de aprovizionare prin crearea unei uniuni energetice.

Uniunea Europeană este în căutare de noi furnizori prin intermediul cărora să-și poată asigura cererea în creștere și securitatea aprovizionării. În Capitolul III, se accentuează de altfel că, “miza reală a tuturor războaielor împotriva terorismului mondial, a militarismului rusesc, a intervenției SUA în conflictele regionale a fost, în mod cert, deși mai puțin recunoscut, una economică, mai precis, accesul la resurse, în special energetice și asigurarea controlului asupra rutelor de transport ale acestora către piețe”. Actorii principali ai acestui război energetic au fost SUA și Rusia, piața țintă - cea a UE, iar sursele optime pentru a asigura o alternativă la dependența excesivă a UE față de Rusia, sunt regiunea Caspică (inclusiv Iranul), Orientul Apropiat (Mediterraneană de est) și Orientul Mijlociu.

“Războiul energetic” este pe cale să se intensifice: pe de o parte, conflictul din Siria, intenția părților interesate fiind de a prelua controlul asupra unui sector-cheie al viitorului coridor de transport pentru livrarea de gaze din Orientul Mijlociu, spre Europa, având ca jucători-cheie locali – Iranul și Qatarul. Pe de altă parte, conflictul din Ucraina, tranșat de Rusia, în favoarea sa, îi va da acesteia posibilitatea de a-și consolida pozițiile pe direcția gazului european.”

Ultimul capitol cuprinde o serie de analize cu privire la unele dintre punctele slabe pe care le are Uniunea Europeană în prezent, ca efect al tensiunilor geopolitice. Un punct nevralgic îl reprezintă relațiile cu Rusia după ocuparea Crimeei.

Rusia dorește să își recâștige poziția de lider regional, pierdută în urma dizolvării Uniunii Sovietice din 1991, eveniment considerat de către Vladimir Putin drept „cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului XX”.

CUVÂNT ÎNAINTE

În acest ultim capitol, autorii analizează reorientarea strategică a Rusiei către China și India care se bazează pe faptul că ambele state au abordări similare cu privire la probleme-cheie internaționale, aceasta constituind una dintre garanțiile de stabilitate ale viitorului parteneriat.

CAPITOLUL I

**COMERȚUL INTERNAȚIONAL:
MUTAȚII ȘI TENDINȚE**

**ACCELERAREA EXPANSIUNII COMERȚULUI INTERNAȚIONAL
ÎN 2014-2015 DUPĂ DOI ANI DE CREȘTERE LENTĂ**

DR. AGNES GHIBUȚIU

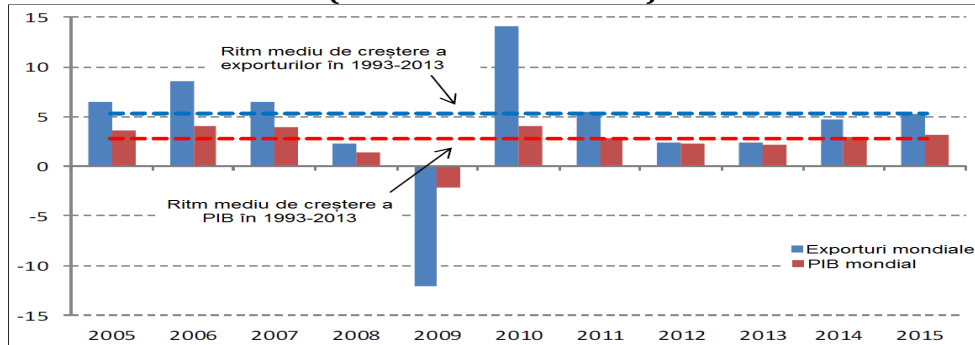
1. Evoluția comerțului internațional cu bunuri și servicii în 2013

În contextul procesului de ajustare care a urmat crizei financiare și economice globale din 2008/2009 și crizei Zonei euro din 2011/2012, ritmul de creștere a comerțului mondial în termeni de volum a încetinit drastic. Datele statistice ale Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) arată că după relansarea deosebit de viguroasă a comerțului internațional în 2010 (13,9%) în urma colapsului istoric din 2009 (-12,5%), ritmul de creștere a schimburilor comerciale internaționale a scăzut la sub o jumătate în 2011 (5,4%), pentru a se reduce din nou cu mai mult de jumătate în ultimii doi ani (**Tabelul 1**).

Potrivit estimărilor preliminare ale OMC, date publicității la mijlocul lunii aprilie 2014, ritmul de creștere a comerțului internațional s-a menținut la un nivel scăzut și în 2013 (2,1%), confirmând astfel estimările Băncii Mondiale și ale Departamentului de Afaceri Economice și Sociale al ONU, din ianuarie 2014, ca și cele ale Fondului Monetar Internațional (FMI), din aprilie 2014.

Dacă în anii premergători crizei ritmul de creștere a comerțului a fost în medie de circa două ori mai mare decât dinamica PIB-ului mondial, în 2013, pentru cel de-al doilea an consecutiv, comerțul mondial a sporit practic în același ritm ca și producția mondială. Reducerea raportului dintre cele două ritmuri în 2012-2013 reflectă slăbirea simultană a dinamicii producției și a comerțului global (**Graficele 1 și 2**).

Graficul 1: Ritmul de creștere a comerțului internațional cu bunuri¹ și a PIB-ului mondial² în 2005-2013 și prognozele pentru 2014-2015³ (modificări anuale în %)

Note: ¹ Exporturi în termeni de volum; ² PIB real; ³ Proiecții pentru 2014-2015.

Sursa: Secretariatul OMC (WTO, 2014).

Încetinirea notabilă a dinamicii comerțului mondial în perioada post-criză a dat naștere unor temeri crescânde în legătură cu perspectiva schimburilor comerciale internaționale de a rămâne în continuare forța motrice a creșterii economice în plan global. Aceste temeri au fost alimentate și de tendința de oprire sau chiar de declin al procesului de globalizare, atribuibilă diminuării câștigurilor în termeni de productivitate ca urmare a stagnării liberalizării comerțului în plan multilateral, sub auspiciile OMC. Totuși, experții apreciază că datele privind expansiunea comerțului mondial după 2008 sunt în consonanță cu cele privind creșterea producției și a investițiilor globale, iar slăbirea de până acum a dinamicii comerțului nu reflectă altceva decât declinul peste așteptări al ritmului creșterii economice în plan mondial, evidențiind elasticitatea ridicată pe termen scurt a exporturilor și importurilor față de venituri. Într-adevăr, după cum confirmă diagnozele și prognozele elaborate de OMC și FMI în aprilie 2014, ca și cele ale OCDE din mai 2014, creșterea comerțului internațional s-a învigorat notabil odată cu consolidarea activității economice pe plan mondial în a doua jumătate a anului 2013. Este însă la fel de adevărat că procesul de redresare a fost inegal, având o bază largă în economiile avansate și fiind mixtă în economiile în dezvoltare/emergente. Și deși dinamica exporturilor mondiale s-a ameliorat, creșterea cererii interne a rămas în mare parte neschimbată.

Tabelul 1: Evoluția comerțului internațional și a PIB-ului mondial în 2009-2013 și prognozele pentru 2014-2015 (modificări anuale în %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹
Comerț mondial cu bunuri²	-12,5	13,9	5,4	2,3	2,1	4,7	5,3
Exporturi							
Economii dezvoltate	-15,2	13,3	5,2	1,1	1,5	3,6	4,3
Economii în dezvoltare&CSI ³	-7,8	15,1	5,8	3,8	3,3	6,4	6,8
Importuri							
Economii dezvoltate	-14,3	10,6	3,4	0,0	-0,2	3,4	3,9
Economii în dezvoltare&CSI ³	-10,6	18,3	8,1	5,1	4,4	6,3	7,1
PIB mondial⁴	-2,4	4,1	2,8	2,3	2,2	3,0	3,1
Economii dezvoltate	-3,8	2,6	1,5	1,3	1,1	2,1	2,2
Economii în dezvoltare&CSI ³	2,1	7,5	5,7	4,5	4,4	4,7	5,0

Note: ¹ Proiecții pentru 2014-2015; ² Media exporturilor și importurilor în termeni de volum (excluzând fluctuațiile prețurilor și ale cursurilor de schimb); ³ CSI = Comunitatea Statelor Independente; ⁴ În termeni reali, la cursul de schimb al pieței (2005).
Sursa: Secretariatul OMC (WTO, 2013a; WTO, 2014).

1.1 Particularități ale evoluției comerțului internațional cu bunuri

Potrivit datelor Secretariatului OMC, comerțul mondial – calculat ca media exporturilor și importurilor de bunuri în termeni de volum, adică ajustate în funcție de inflație și cursurile de schimb – a sporit cu numai 2,1% în 2013, după o creștere cu 2,3% în 2012 (**Tabelul 1**). Această cifră este cu 0,4 puncte procentuale inferioară ultimei prognoze a OMC, din septembrie 2013, când organizația a procedat la ajustarea în jos a estimărilor pentru anul 2013. Principala cauză a acestei devieri o reprezintă declinul mai puternic al fluxurilor comerciale ale țărilor în dezvoltare/emergente în cea de-a doua jumătate a anului 2013 decât cel anticipat.¹

Încetinirea dinamicii comerțului internațional în anii post-criză a avut loc pe fundalul slăbirii creșterii economice pe plan mondial, de la 4,1% în 2010, la 2,8% în 2011, 2,3% în 2012 și 2,2% în 2013, în

¹ În economiile în dezvoltare/emergente, rata de creștere a comerțului a devenit negativă la mijlocul anului 2013, atât exporturile, cât și importurile scăzând cu 1% între prima jumătate și a doua jumătate a anului. Economiiile dezvoltate au înregistrat o redresare moderată, exporturile lor sporind cu 1%, iar importurile cu 1,5% în același interval.

CAPITOLUL I. COMERȚUL INTERNAȚIONAL: MUTAȚII ȘI TENDINȚE

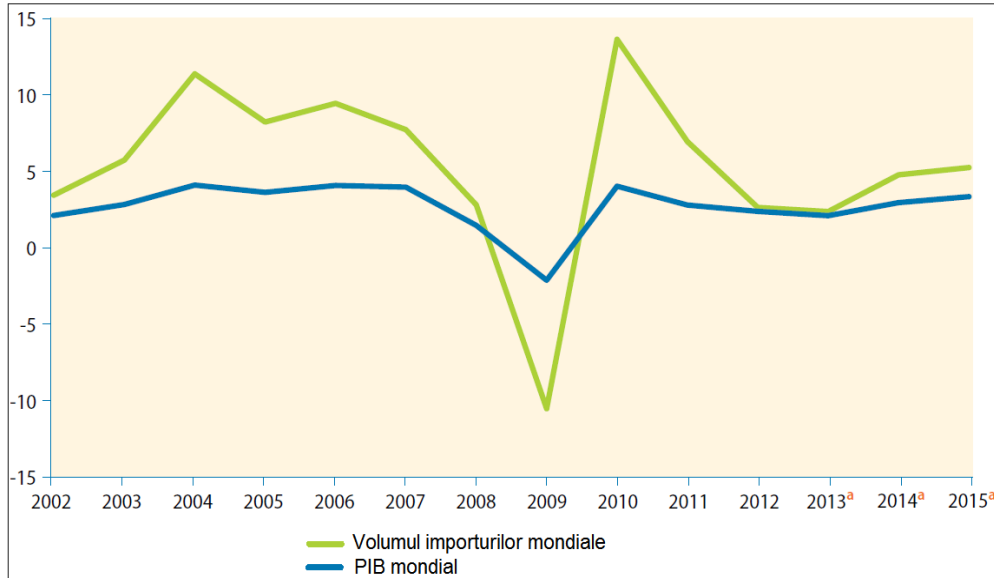
---

contextul diminuării activității economice mai ales în țările dezvoltate, iar mai recent și în țările în dezvoltare/emergente. Ritmul de creștere a PIB-ului mondial în 2013 a fost inferior mediei de 3,2% înregistrate în ultimele două decenii care au precedat criza financiară, ca și mediei de 2,8% din ultimele două decenii dacă se include perioada de criză. Dar, în timp ce creșterea economică pe ansamblul țărilor dezvoltate (1,1%) a fost inferioară mediei globale în 2013, creșterea PIB-ului în economiile în dezvoltare/emergente (4,4%) a continuat să devanseze sensibil această medie (**Tabelul 1**).

Dacă se exclud anii în care comerțul mondial cu bunuri a fost marcat de declin, expansiunea sa cu numai 2,1% în 2013 reprezintă **cea mai scăzută rată de creștere anuală a comerțului în termeni de volum** (măsurat ca medie a exporturilor și importurilor) după anul 1981. Ritmul lent de creștere a comerțului internațional în 2013 este rezultatul combinat al slăbirii în continuare a cererii de import din partea economiilor dezvoltate (-0,2%) și al creșterii doar modeste a importurilor economiilor în dezvoltare/emergente (4,4%). Pe latura exporturilor, ambele grupe de țări au reușit să înregistreze doar creșteri pozitive moderate, de 1,5% în cazul economiilor dezvoltate și de 3,3% în cel al economiilor în dezvoltare/emergente (**Tabelul 1**).

Potrivit raportului ONU, din ianuarie 2014, slăbirea cererii de import în marile economii dezvoltate și cererea moderată într-o serie de mari economii în dezvoltare, în contextul unei creșteri economice ezitante în acestea din urmă în 2013, au condus la **reducerea dinamicii importurilor mondiale de bunuri în termeni de volum** cu mult sub nivelul trendului care a prevalat înainte de criza financiară globală (**Graficul 2**). Pe de o parte, majoritatea economiilor dezvoltate a continuat să fie marcată și în 2013 de efectele măsurilor de ajustare fiscală și monetară impuse de consecințele negative ale crizei, iar, pe de altă parte, numeroase economii emergente au fost confruntate în cursul anului cu noi dificultăți pe plan intern și internațional, după ce înregistraseră deja o încetinire notabilă a creșterii lor economice în ultimii doi ani. Iar la întârzierea revigorării cererii de import din partea marilor economii dezvoltate, ca factor major de restrângere ciclică a activității comerciale la nivel global, trebuie adăugată, în opinia experților ONU, lipsa progreselor în negocierile comerciale multilaterale în ultimul deceniu, ceea ce a diminuat șansele generării de noi fluxuri comerciale în economia mondială (UN/DESA, 2014).

Graficul 2: Evoluția importurilor mondiale în termeni de volum, comparativ cu PIB-ul mondial, în 2002-2015 (modificări anuale în %)

Notă: ^a Prognoză pentru anii 2013-2015.

Sursa: UN/DESA (2014, p. 34).

Abordând **factorii** care au contribuit la slăbiciunea comerțului și a producției mondiale în 2013, diagnoza specialiștilor OMC publicată în aprilie 2014 include: impactul persistent al recesiunii din UE, rata ridicată a șomajului în economiile din Zona euro (Germania fiind o excepție notabilă) și incertitudinea cu privire la calendarul Rezervelor Federale de relaxare a stimulentele monetare în Statele Unite, aceasta din urmă contribuind la accentuarea volatilității financiare în economiile în dezvoltare în cea de-a doua jumătate a anului 2013, în special în anumite economii emergente cu mari dezechilibre de cont curent (precum India și Turcia).

O particularitate a evoluției comerțului internațional cu bunuri în 2013 vizează creșterea mult mai lentă a acestuia raportată la creșterea economică în plan global (exprimată prin PIB-ul global), pentru cel de-al doilea an consecutiv. Cu alte cuvinte, în 2012-2013, comerțul internațional a sporit practic în același ritm ca și producția mondială, spre deosebire de anii premergători crizei, când schimburile comerciale au avut tendința de a devansa sensibil creșterea producției mondiale (**Graficele 1 și 2**). Nouă realitate asociată perioadei post-criză a